

Erasmus+

Módszertár

A projektben közreműködő
pedagógusok ötletei és munkái

Óratervek

Segédletek

Tesztelés

Nyelvtudományi Kutatóközpont – Nyelvtechnológiai és
Alkalmazott Nyelvészeti Intézet – Többnyelvűségi és
Edukációs Nyelvészeti Kutatócsoport

2023

Módszertár – óratervek és segédletek, tesztelés

A projektben közreműködő pedagógusok ötletei és munkái

Írta: Batiziné Kujbus Anita – Bányász Emőke – Dr. Bálint Albertné – Molnár Zsuzsanna –
Ötvös-Varga Krisztina – Széles Ernőné Jutka – Szilágyiné Mező Anita – Štark Marcella

Szerkesztette: Tücsök Dorottya

2023

Tartalom

Beszámoló a Totoj és az álom (Totoj thaj o suno) című mese feldolgozásáról (óraterv, feladatok).....	3
Beszámoló a cigány népismeret tantárgy oktatásáról: módszertan, óraterv, mesefeldolgozás	22
Beszámoló Az okos anya című mese dramatikus előadásáról	32
Beszámoló a mesék feldolgozásáról, a szótár használatáról	33
Beszámoló a mesefeldolgozásról: „tavaszi mesefeladat”	34
Beszámoló a mesefeldolgozásról, feladatok tesztelése	40
Beszámoló a mesefeldolgozásról: a cigány és a pap című mese feladatainak véleményezése	43
Beszámoló a szótár, az informatikai glosszárrium és a tanári instrukciók teszteléséről, kérdőív, óraterv	45
Beszámoló a szótár, az informatikai glosszárrium és a tanári instrukciók teszteléséről.....	59
Beszámoló a szótár teszteléséhez készített feladatokról.....	62
Beszámoló a szótár teszteléséhez készített feladatok működéséről	66

Beszámoló a Totoj és az álom (Totoj thaj o suno) című mese feldolgozásáról (óraterv, feladatok)

Írta: Ötvös-Varga Krisztina (Hosszúpályi Irinyi József Általános Iskola)

Bevezetés

Pedagógiai hitvallásom alapján nekünk, pedagógusoknak kiemelt feladatunk, hogy a gyermekek képességeit, tudását minél szélesebb palettán tárjuk fel, és a lehető legjobban fejlesszük.

Háztartásökonómia – életvitel, főiskolai és egyetemi magyar nyelv és irodalom szakos, valamint okleveles romológia szakos tanári diplomákkal rendelkezem.

Projektmenedzserként tevékenykedtem a Püspökladányi Tanoda működtetésében 2010. március 1-je és 2011. december 31-e (TÁMOP-3.3.5/A-08/1-2009-0042), illetve 2013. május 1-je és 2014. december 31-e (TÁMOP-3.3.9.C-12-2012-0041) között.

Jelenleg a Hosszúpályi Irinyi József Általános Iskolában dolgozom. Az intézmény vezetőségétől rendszeresen feladatul kapom a napi tanórák megtartásán túl különféle iskolai programok szervezését is.

Minden évben irányításommal valósul meg a Roma-napok rendezvénysorozat, amely során vetélkedőkön (*Ki mit tud, Cigány mesék világa, Ki tud többet a cigányokról*), rajzversenyen, rendhagyó irodalomórán vesznek részt diákjaink. A program sikeres, újszerű, a gyerekek nagy érdeklődést tanúsítanak e délutáni programok iránt.

Oktató-nevelő munkám során mindig törekszem az innovációra, a megújulásra, szakmai sokszínűség jellemzi munkámat. A világ változik, a pedagógusnak is változnia kell: ha szükséges, szemléletváltásra kell, hogy sor kerüljön, ha szükséges, szakmai megújulásra.

Kiemelten fontosnak tartom munkámban a tanulás tanítását, megfelelő tanulástechnikák megismertetését a tanulókkal. Célom a kulcskompetenciák fejlesztése, valamint az olvasási kedv megerősítése a diákokban.

Ezek szellemében vettünk részt diákjaimmal a Nyelvtudományi Kutatóközpont Többszervezési és Edukációs Nyelvészeti Kutatócsoportja által kiírt meseíró pályázaton, és tízfős kis csapatommal megalkottuk a *Totoj és az álom/Totoj thaj o suno* című mesét.

A pályamunka továbbítását követően a csoport meghívást kapott a december 14-én megtartott online eredményhirdetésre, melyen prof. dr. Prószéky Gábor, főigazgató megnyitó beszéde is elhangzott. Rézműves Melinda, romani szakértő értékelte a beérkezett meséket, a résztvevők felolvasták pályamunkáikat, online játékos feladatokra, interaktív kvízek megoldására is sor került ezen a szórakoztató délutánon.

A kultúra olyan, a köznapi ember számára is érthető és élvezhető üzenetet hordoz, bármely művészeti ágban, ami a másság, az egyediség, a nemzetiséghez tartozás elfogadását és megértését segíti elő. A roma kultúra értékeinek bemutatása erősíti a különböző kultúrából származó emberek kölcsönös elfogadását, megismerhető kulturális örökségük.

A mesét alkotó csoport bemutatása

A tanulócsoporthoz a tanulók képessége szerint szerveződnek a Hosszúpályi Irinyi József Általános Iskolában magyar nyelv és irodalom, valamint matematikaórákon.

A mese megírásában a 6/2-es csoportból 10 fő tanuló vett részt (5 fő lány és 5 fő fiú).

6. a osztályos tanuló: 5 fő

6. b osztályos tanuló: 5 fő

Mindkét osztálynak (6. a és 6. b) magyar nyelv és irodalom, valamint technika - tervezés tantárgyakat tanítok, illetve a 6. a osztály osztályfőnöke vagyok.

A csoport története:

A negyedik évfolyam végén a tanítónők kimeneti mérést írtak a tanulókkal, ennek eredménye alapján történtek meg a csoportok kialakítása. Ezen kívül szempont volt még a gyerekek korábbi munkája, tanulmányi eredménye. A 6. b osztály osztályfőnökével napi kapcsolatban állok, a tanulók munkájáról gyakran beszámolok neki, megosztom vele tapasztalataimat.

A gyerekekkel való közös munka kezdetén nagy hangsúlyt fektettem a tanulók megismerésére. Az alsó tagozaton tanító kollégáktól tájékozódtam, de fontosnak tartottam a saját tapasztalataimat is.

A 2021/2022-es tanév elején megírtam a bemeneti méréseket, helyesírási felmérőket, szövegértési feladatokat. Világosan megfogalmaztam számukra a tantárgyi követelményeket. Gyakran alkalmaztam a kooperatív csoportmunka formát, munkámat megkönnyítette, hogy a tanulók már alsó tagozaton is találkoztak ezzel a munkaformával, néhány elemével megismerkedtek az előző évek során. Csoportmunka, páros és egyéni munka is jellemezte az órák menetét. Számonkérés során alkalmaztam a szóbeli, illetve írásbeli tanulói feleleteket egyaránt. A tanulók egyéni képességeit, sajátosságait szem előtt tartva rendszeresen differenciáltam. A csoportból több tanulót készítettem fel versenyre; egyénire és csapatversenyekre egyaránt.

A mese elkészítésének előzményei

- a) Nevelőtestületi értekezleten az intézményvezető megosztotta a pályázati felhívást a tantestület tagjaival.
- b) Áttanulmányoztam a pályázati dokumentációt, ismertettem a tanulókkal a tudnivalókat. A 6/2-es csoportból 10 fő jelezte részvételi szándékát.
- c) Tájékoztattam az intézmény vezetőségét arról, hogy részt kívánunk venni az alkotómunkában.
- d) A mese elkészítésére a tanítási órákat követően, délután került sor. Több változat született, de a tanulók konszenzusra jutottak, hétről hétre finomították az események leírását, csiszolták a szöveg nyelvezetét.

Célok, fejlesztési területek

Legfontosabb céljaink voltak:

- Ábrázolni és bemutatni a cigányság nyelvi sokszínűségét.
- A szokások és hagyományok megismertetése.
- A cigány kultúra értékeinek kifejezésre juttatásával toleranciára, a másság elfogadására és megbecsülésére való ösztönzés.

A meseíró pályázaton való részvételünkkel kiemelt feladatom volt:

1. Tehetségkibontakoztatás
2. Képességterületek fejlesztése
3. Személyiségfejlesztés
4. Közösségfejlesztés
5. Identitástudat erősítése

A mese utóélete

Örömünkre szolgál, hogy a mesénk nyomtatásban is megjelent a Kabóca című gyermeklap májusi számában. Totojjal a határon túl is megismerkedhettek már a gyerekek. 2009 tavasza óta végzem karitatív tevékenységemet két kolléganőmmel a Vasárnapi Iskola Mozgalomban. Biharfélegyházára teszünk látogatást évek óta, általában havonta egyszer utazunk, e partiumi kis település gyermekeivel végezzük nemzetépítő tevékenységünket. Az idei áprilisi látogatásunk során feldolgoztuk kicsikkel-nagyokkal a mesét, melyet nagy örömmel fogadtak a gyerekek.

A nemzetközi romanap (április 8.) a *roma kultúra* ünnepe, mely felhívja a figyelmet a romák társadalmi helyzetére is. Iskolánkban minden év tavaszán megemlékezünk a romanapról, a 2022/2023-as tanévben a nyertes pályamunka köré épült e jeles nap.

Elkészítettem a mesét feldolgozó tanóra tervezetét, eljuttattam minden osztályfőnöknek azzal a céllal, hogy a diákok osztályfőnöki óra keretében ismerkedjenek meg a mesével, oldják meg a feladatokat, készítsenek illusztrációkat.

A Nyelvtudományi Kutatóközpont Többnyelvűségi és Edukációs Nyelvészeti Kutatócsoportja online feladatokat is készített, melyeket szintén kipróbálhattak a gyerekek.

Az általam megtartott renghagyó óráról videofelvétel is készült.

A visszajelzések alapján sikeres volt a program, a tanulók érdeklődéssel, jó kedvvel tevékenykedtek.

Néhány gondolat, amely megfogalmazódott az irinyis diákokban:

„Ezt a mesét tényleg a mi iskolatársaink írták?”

„Nekem legjobban a nevek tetszettek: Potyka, Tutuli és Totoj.”

„Milyen jó, hogy egyes mondatok cigányul is elhangzottak!”

„Örültem, hogy az emberek nem haltak meg a gombától, csak megbetegedtek.”

„Nekem is olyan gondoskodó anyukám van, mint Nyica.”

„Amíg olvasta a mesét tanár néni, elképzeltem magam előtt a szép erdőt.”

„Még mindig el tudom mondani azt a mondatot, hogy: Te putres tyire jakha, chi dikhesles, te phandaves tyire jakha, pe kodo dikhesles? Ennek nagyon örülök.”

Javaslatok digitális feladatok megvalósításához

a) *Igaz-hamis*

Tegyéél x-et a megfelelő helyre!

ÁLLÍTÁS	IGAZ	HAMIS
Nyica, a szegény cigányasszony négy fiával élt a falu szélén.		x
Nyica az emberektől kéregetett, hogy enni tudjon adni a gyermekeinek.	x	
Háromnapi vándorlása után Potyka óriási körtéket termő fákat pillantott meg egy tisztáson.		x
A piacon eladott mérgecgombáktól az emberek meghaltak.		x
Totojt egy pillangó figyelmeztette, hogy maradjon ébren.	x	
Az ördög szekerét négy fekete ló húzta.		x
Amikor Totoj kimondta a megfejtést (<i>álom/suno</i>), a lepke egy szép cigánylánnyá változott.	x	

b) *Ki mondta kinek?*

A mesében elhangzott szöveg	Ki mondta?	Kinek?
<i>Sunto Devla</i> , könyörülj meg rajtunk, ne engedd, hogy a gyermekeim éhezzenek!	Nyica, a szegény cigányasszony	Istennek
Segítsetek élelmet szerezni, máskülönben felkopik az állunk!	Nyica, a szegény cigányasszony	a fiainak
Anyácskám, elérkezett az idő, hogy én is elinduljak szerencsét próbálni, megkeresem Potykát, és hazahozom, hogy békességben, egészségben élhessünk tovább. Süssél nekem is punyát, holnap reggel indulok.	Tutuli	az édesanyjának, Nyicának
Áldjon meg a jó Isten, maradj ébren, kedvesem!	a lepke	Totojnak
Add nekem a gombáidat, te cigány, mert ha nem, halálfia vagy!	az ördög	Totojnak
Vedd el, ha tudod! Önszántamból nem adom.	Totoj	az ördögnek
A megoldás: az álom! <i>O suno!</i>	Totoj	az ördögnek

c) Állítsd időrendi sorrendbe a történeteket!

- Nyica a fiai segítségét kéri a mindennapi betevő előteremtésében. (1)
- Potyka elindul szerencsét próbálni. (2)
- Tutuli érkezett a gombamezőre. (3)
- Totoj kalapjára szállt egy pillangó. (4)
- Az ördög találós kérdést intézett Totojhoz. (5)
- Totoj álmot látott, melyben egy virágos mezőn újra látta a pillangót. (6)
- Totoj megfejtette a feladványt. (7)
- A három testvér újra együtt. (8)
- A három legény hazatérése. (9)
- A két ifjú egybekelése. (10)

d) Puzze – az elkészített színező alapján

e) Kérdések, válaszok párba rendezése

- Miért kérte Nyica a fiai segítségét? – Mert megöregedett, és nem tudott tovább gondoskodni róluk.
- Mi történt a faluban az emberekkel, akik ettek a gombából? – Megbetegedtek.
- Mire figyelmeztette a pillangó Totojt? – Hogy maradjon ébren!
- Hogy mondanád romani nyelven: fekete ló? – kalo grast
- Álmában mit látott Totoj? – egy szép virágos mezőt
- Mi történt a pillangóval a mese végén? – Egy szép cigánylánnyá változott.

Óratervezési javaslat:

Téma: MESEVILÁG

Tananyag: NÉPEK MESÉI – Totoj és az álom

Képzési feladatok: érdeklődés felkeltése a cigány irodalom iránt, az olvasási kedv ösztönzése, szövegolvasás, szövegértés, kreativitás fejlesztése, történetmondás, véleménynyilvánítás

Nevelési feladatok: egymásért való felelősség érzése, az együttműködés megerősítése, társas kapcsolatok kialakítása

Didaktikai feladatok: ismétlés, rendszerezés, új ismeret közvetítése, motiválás, olvastatás, tartalommondás

Foglalkozás típusa: tanóra

Előkészítés: a csoport a már meglévő csoportbeosztás szerint dolgozik

Lépések	Idő	Eszköz	Tanári szerep	Kooperatív alapelvek			
				I	=	II	☐ ☐
<p>I. Ráhangolás: /1. sz. melléklet/ Az előző foglalkozáson kialakított csoportok dolgoznak együtt. ☞ Ráhangoló feladat: <i>Címer rajzolása</i> Minden csoport kap egy kártyát, melyen egy-egy kifejezés szerepel. Ezen kifejezések figyelembe vételével készítsék el címerüket! Mindenki a saját filctollát használja. Az elkészült produktumokat kihelyezik jól látható helyre, a csoportok megtekintik egymás munkáját – <i>képtárlátogatás</i></p> <p><u>Tanulói tevékenység:</u> közös produktum elkészítése <u>Célok és feladatok:</u> együttműködés erősítése <u>Módszer:</u> közös tevékenykedtetés <u>Munkaforma:</u> csoportmunka</p>	5'	csomagolópapír, filctollak	feladat-ismertető, koordináló	I	I	I	I
<p>II. Jelentésteremtés: ☞ Népek meséi 1. feladat: /2. sz. melléklet/ <i>A cigányokról</i> című szöveg feldolgozása <i>szakértői mozaik</i> módszerrel.</p> <p><u>Tanulói tevékenység:</u> olvasás, szövegfeldolgozás, véleményalkotás <u>Célok és feladatok:</u> együttműködés erősítése, szövegértés, szövegalkotás fejlesztése <u>Módszer:</u> közös tevékenykedtetés <u>Munkaforma:</u> kooperatív csoportmunka</p>	8'	papír, filctollak	feladat-ismertető, koordináló, monitorozó	I	I	I	I
<p>2. feladat: /3. sz. melléklet/ <i>A Totoj és az álom</i> című mese feldolgozása.</p>	8'	szöveg					

<p>Tanári bemutató olvasás. A csoportok különböző feladatokat kapnak.</p> <p>a) Szereplők kigyűjtése, jellemzése</p> <p>b) Helyszínek felsorolása</p> <p>c) Hányszor és hogyan segítette a lepke Totojt? <i>(Két alkalommal. Kérte, hogy ne aludjon el, majd az álom megfejtésében.)</i></p> <p>d) Mesejellemezők gyűjtése a szövegből! <i>(meseszámok, mesekezdés, befejezése, jellemző szófordulatok stb.)</i></p>	6'	filctollak, szerkesztett feladat	monitorozó, koordináló, feladat-ismertető	I	I	I	I
<p>A feladatokat <i>kerekasztal</i> módszerrel végzik el a tanulók.</p>							
<p><u>Tanulói tevékenység:</u> szövegfeldolgozás, feladatmegoldás</p> <p><u>Célok és feladatok:</u> együttműködés erősítése, gondolkodás és emlékezet fejlesztése, szövegalkotás fejlesztése, tartalommondás</p> <p><u>Módszer:</u> közös tevékenykedtetés</p> <p><u>Munkaforma:</u> kooperatív csoportmunka</p>	3'	szerkesztett feladat	koordináló	-	-	-	-
<p>3. feladat: /4. sz. melléklet/ Keretezzétek be az alábbiak közül a cigány írók és költők nevét! (A feladatmegoldás előzetes ismeretek alapján történik.) egyéni munka</p>	5'	szerkesztett feladat	monitorozó, koordináló	I	I	I	I
<p>4. feladat: /5. sz. melléklet/ Igaz-hamis</p>							
<p><u>Tanulói tevékenység:</u> feladatmegoldás</p> <p><u>Célok és feladatok:</u> együttműködés erősítése, gondolkodás, emlékezet fejlesztése</p> <p><u>Módszer:</u> közös tevékenykedtetés</p> <p><u>Munkaforma:</u> csoportmunka</p>							

<p>5. feladat: /6. sz. melléklet/ Ki mondta kinek? <u>Tanulói tevékenység:</u> feladatmegoldás <u>Célok és feladatok:</u> együttműködés erősítése, gondolkodás, emlékezet fejlesztése <u>Módszer:</u> közös tevékenykedtetés <u>Munkaforma:</u> csoportmunka</p>	5'		monitorozó, koordináló	I	I	I	I
<p>III. Reflexió Tanulók tanórai munkájának értékelése. Írjanak a gyerekek öntapadós címkére egy-egy gondolatot arról, hogy érezték magukat a foglalkozáson! Helyezzék ki a táblára!</p>	5'	öntapadós cédula, toll					

1. sz. melléklet:

GOMBA
VIRÁGOS MEZŐ
ÖRDÖG
LEPKE

2. sz. melléklet:

Forrás: Alföldy Jenő – Valaczka András 2013: *Irodalom 5. Olvasókönyv az ötödik évfolyam számára*. OFI, Budapest: 39–40.

3. sz. melléklet:

A mese teljes szövege (lásd mesekötet)

4. sz. melléklet:

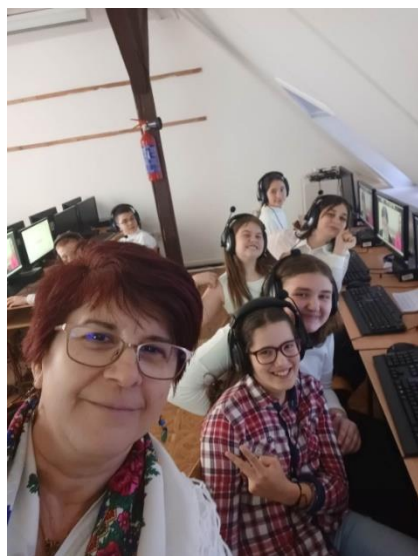
BARI KÁROLY, ADY ENDRE, LAKATOS MENYHÉRT, MÓRA FERENC, SZÉCSI
MAGDA,
CHOLI DARÓCZI JÓZSEF, PETŐFI SÁNDOR, WEÖRES SÁNDOR, MÓRICZ
ZSIGMOND

5. sz. melléklet:

Digitális feladatok (lásd Javaslatok digitális feladatok megvalósításához című fejezet)

A mese „élete” képekben

1. Képek az eredményhirdetésről:

2. Tevékenykedik a 8. b osztály:

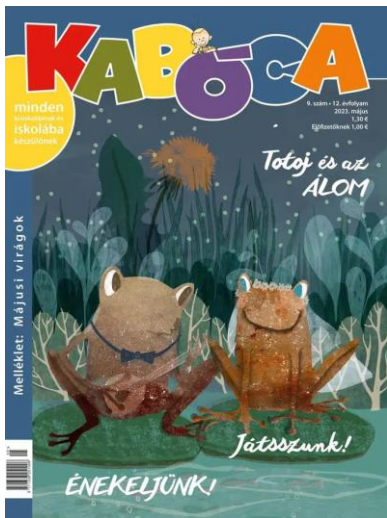
3. A rendhagyó irodalomóra videójának kezdőképe:

4. Az ajándékok átvétele:

5. A Kabócában:

6. A mese illusztrációja, színezője:

7. Csaba bácsi és egy plakát:

8. Totojt Biharfélegyházán is megismerték a gyerekek:

Beszámoló a cigány népismeret tantárgy oktatásáról: módszertan, óraterv, mesefeldolgozás

Írta: Szilágyiné Mező Anita (Nagyszekeresi Petőfi Sándor Általános Iskola)

Óraterv:

Osztály: 3. osztály

Témakör címe: cigány mesék, A Mi mesevilágunk!

Az óra címe: A százkúti cigányok (saját mese alapján)

Nevelési cél: rendezés, kommunikáció, figyelem, emlékezet, ráismerő készség, kreatív gondolkodás, íráskészség, képzelet fejlesztése. Lényeglátás, gondolkodás fejlesztése. Beszédfejlesztés. Szövegértés fejlesztése. Önértékelés fejlesztése. Íráskészség fejlesztése.

Oktatási cél: a mesénk feldolgozása.

Képzési cél: megfigyelő és elemzőképesség fejlesztése, önismeret, önkontroll, szóbeli kifejezőkészség fejlesztése. Anyanyelvi kommunikáció fejlesztése.

Didaktikai feladat: az előismeretek felidézése. A tanult ismeretek rögzítése, az eddig megismert és az új ismeretek rendszerbe fűzése. Alkalmazó ellenőrzés, értékelés (folyamatos)

Az óra típusa: új ismeretet feldolgozó tanóra

Eszközök: feladatlap, szókértya, órai füzet.

Munkaformák: frontális osztálymunka, csoportmunka

Az óra mentee			
<i>Időtartam min./</i>	<i>Az óra mentee</i>	<i>Didaktikai feladat fejlesztendő kompetenciák eszközök</i>	<i>Munkaformák oktatási módszerek</i>
1 perc	<p>Szervezési feladatok:</p> <p>jelentés</p> <p>felszerelés előkészítése</p>		<p>ráhangolás</p> <p>motiválás egyéni munka</p>
3 perc	<p>Ráhangolódás:</p> <p>Mielőtt elolvasnánk a mesét, ismételjük át, hogy a cigány mesék kikerül szólnak?</p> <ul style="list-style-type: none"> • szegény cigányok • ördög • boszorkány • -tündérek <p>Milyen (ősi) foglalkozásaik voltak a cigányoknak?</p> <p>- vesszőfonás, vályogvetés, fazekasság, teknőkészítés, fafaragás, stb.</p>	<p>figyelem, koncentráció fejlesztése.</p>	<p>ráhangolás</p> <p>aktivizálás</p> <p>tartósság</p> <p>visszacsatolás</p> <p>gyakorlás</p> <p>megerősítés</p> <p>ellenőrzés</p> <p>egyéni munka</p>
4perc	<p>Motiváció:</p> <p>Csapatokban fogtok dolgozni, mindenki húz egy színes kártyát amelyik csapathoz fog tartozni. Így véletlenül kerültek csapatokba. Piros színt húzóknak lesznek az Ördögök, a kéket húzóknak Jancsi csapata, a zöld kártyát húzóknak a Szegény ember csapata.</p>	<p>motiválás</p> <p>figyelem</p> <p>koncentráció</p>	<p>frontális munka</p>

10 perc	<p>Célkitűzés:</p> <p>A mai órán Jancsi történetét fogjuk elolvasni és az ördög elrejtett aranyát lehet összegyűjteni!</p> <p>Hallgassátok meg a mesét! A mese tanítói bemutatása.</p>	<p>figyelem, koncentráció fejlesztése. lényegkiemelés fejlesztése. Mesehallgatás.</p>	<p>ráhangolás motiválás tanítói bemutató, olvasás</p>
20 perc	<p>A mese feldolgozása:</p> <p>Feladatlapon szereplő feladatok részenkénti feldolgozása. Csoport munkában fogtok dolgozni. Váltva dolgozzatok!</p> <p>1. feladat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kik a mese szereplői? (Ördög, a szegény cigányember, Jánoska) - Mit kell megtalálnia az öreg cigánynak? (az ördög elrejtett aranyát) - Hogy hívják az Ördög lányát? (Sára) <p>Ellenőrzés: megcseréljük a lapokat és a tanulók maguk javítják ki a másik csapat feladatát.</p> <p>Minden helyes válasz után a csapatok egy aranyallért kapnak!</p> <p>2. feladat</p> <p>A következő mondatokat ki mondhatta?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Látom szólítottál cigány! (ördög) - Mi bántja Édesapám? (János) 	<p>kommunikációs lényegkiemelés fejlesztése</p> <p>képességfejlesztés. szókincs bővítés</p> <p>csoportmunka</p>	<p>ismeretbővítés megerősítés</p> <p>összefoglalás rendszerezés</p> <p>visszacsatolás alkalmazás</p>

- Az ördög vinné el őket! (az öreg cigány) Ellenőrzés: Ismét a csapatok között megforgatjuk a feladatlapokat és a másik csapat javítja a feladatot. Minden helyes válasz 3 aranyat ér.

3. feladat

Mit mesélt a cigány ember a családjának, amikor hazatért este?
(2. mondatban válaszoljatok)

Ellenőrzés: Felolvassa egy tanuló a csapatbólmit írtak le. Ha helyesen válaszoltak 2 aranyat kapnak.

4. feladat

Karikázzátok be a helyes válasz előtti betűt!

Ha jól dolgoztatok akkor megtudjátok, hogy János mit kapott az Ördögtől!

- Ki jelent meg Jancsi álmában?

C: tündér

S: boszorka

K: keresztanya

- Ki találta meg a tál aranyat?

Á: János

F: Öreg cigány

G: Ördög

- Mi jellemző az idősebb testvérekre?

J: ügyesek

D: dolgozók

R: semmirekellők

	<p>- Mire kérleli a cigány az ördögöt?</p> <p>L: Adja neki a tál aranyat.</p> <p>A: Ne vigye el a fiait.</p> <p>W: Segítsen megkeresni az aranyat.</p> <p>Ellenőrzés: a csapatokból egy tanuló kijön a táblához és felírja egymás mellé a bekarikázottbetűket! Minden helyesen karikázott betű aranyat ér!</p> <p>5. feladat:</p> <p>Számold az eseményeket időrendben!</p> <p>..... Egy fia volt hajlandó vele tartani.</p> <p>..... A szegény ember kérleli a fiait, hogy, segítsenek öregapjuknak</p> <p>..... Jancsi megtalálja a tál aranyat.</p> <p>..... Nem találnak semmit csak egy rozsdáskarikát.</p> <p>Ellenőrzés: ismét egy tanuló kijön a csapatból és felírja a táblára, a számokat</p> <p>Mellékelteként csatolom a feladatlapot.</p>		
1 perc	<p>Házi feladat:</p> <p>Mindenki írjon 3 mondatot önállóan. Írd le te hogyan folytatnád a mesénket!</p>	<p>koncentráció fejlesztése</p> <p>memória, íráskészség fejlesztése.</p>	<p>házi feladat módszere: tanári magyarázat a tanultak alkalmazása és visszacsatolás</p>

			egyéni munka
2perc	Összefoglalás:		
	Nézzük meg a mai órán melyik csapat gyűjtötte a legtöbb aranyallért! harmadik helyezet: A második helyezet:..... Az első csapat amelyik a legtöbb aranyat gyűjtötte:..... Mindenkit megdicsérek, szépen dolgozott!	összefoglalás, beszélgetés	frontális osztálymunka tanulói értékelés
2 perc	Értékelés:		
	Nagyon ügyesen dolgoztatok ezért az Ördög megjutalmaz benneteket, hogy összegyűjtöttétek neki az aranyát! Így elküldte nektek a varázstálat. Mindenki kétszer nyúlhat bele, de nem szabad belenézni!		osztályszintű értékelés
2 perc	Érdekesség:		
	Óra végére a cigány kultúrából hoztam egy kis ízelítőt: https://www.youtube.com/watch?v=KgX3:XZFxOuA		IKT eszköz

Csapat neve:

A százkúti cigányok

1. feladat

- Kik a mese szereplői?
- Mit kell megtalálnia az öreg cigánynak?
- Hogy hívják az Ördög lányát?

2. feladat

A következő mondatokat ki mondhatta? Húzd oda a helyes válaszhoz!

„Látom szólítottál cigány!” Ördög

„Mi bántja Édesapám?” János

„Az ördög vinné el őket!” Vén cigány

3. feladat

Mit mesélt a cigány ember a családjának, amikor hazatért este? (2. mondatban válaszoljatok)

4. feladat

Karikázzátok be a helyes válasz előtti betűt! Ha jól dolgoztatok, akkor megtudjátok, hogy János mit kapott az Ördögtől

Ki jelent meg Jancsi álmában?

- C: tündér

- S: boszorka
- K: keresztanya

Ki találta meg a tál aranyat?

- Á: János
- F: Öreg cigány
- G: Ördög

Mi jellemző az idősebb testvérekre?

- J: ügyesek
- D: dolgozók
- R: semmirekellők

Mire kéri a cigány az ördögöt?

- L: Adja neki a tál aranyat.
- A: Ne vigye el a fiait.
- W: Segítsen megkeresni az aranyat.

5. feladat

Számold az eseményeket időrendben!

..... Egy fia volt hajlandó vele tartani.

..... A szegény ember kéri a fiait, hogy segítsenek öregapjuknak.

..... Jancsi megtalálja a tál aranyat.

..... Nem találnak semmit csak egy rozsdás karikát.

Összesen aranytallér:

Reflexiók, módszertani megjegyzések

A bemutatóórákra számomra is új tantárggyal kellett megismerkednem a tanév elején, de a gyerekek kulturális örökségével bepillantást nyerhettem az ő világukba, társadalmi hovatartozásukba, nézeteikbe és hagyományaikba. Fontos számomra megismerni származásukat, kultúrájukat, hiszen könnyebb feléjük kommunikációt nyitni, megérteni, elfogadni, tanácsot adni mindennapi problémájukhoz. A mi kultúránkban élnek, de általuk egy ismeretlen, ugyanakkor gazdag életszemlélettel ismerkedem meg. Ebben az évben tanítom a cigány (roma) népismeretet, ahol a gyerekek minden órán meglepetést tudnak szerezni és én is gazdagodom általuk.

Az első óra az öltözködési és foglalkozási hagyományok tükrében valósult meg.

A második órán egy saját mese feldolgozása volt az óra témája. Ezt a mesét a gyerekek fantáziája, a hallott mesék, és a cigány kultúra szeretete keltette életre. A mese feldolgozásához, a meséhez készített feladatokkal és a munkaformák váltakozásával színesítettem a tanítási órát. Azért választottam a csoportmunkát és a páros munkát mind a két tanítási órához, hogy a kevésbé aktív, vagy gyengébb képességű tanulóknak is legyen sikerélményük a csapatmunka által.

Lehetővé teszi a tanulók együttműködési, döntési és kommunikációs készségeinek fejlesztését, a tanulók jelentős részét a másokra való odafigyelésre, törődésre, önzetlenségre, segítségnyújtásra szocializálja. Ezekben az együttműködő tanulási helyzetekben jelentősen fejlődhet a tanulók kommunikációs készsége.

Az óraterv összeállításánál próbáltam az osztály igényeit és fejlettségét minél inkább figyelembe venni, a tanulók közötti differenciálásra is építeni. Az óra közben adott visszajelzéseimnél fő szempontként az adaptív értékelést tartottam szem előtt.

Próbáltam több óraközi önálló vagy pármunkát alkalmazni, hogy ezt az időt kihasználva, egyéni segítséget nyújtsak azoknak, akiknek szükségük van rá.

Amit megfigyeltem az az, hogy minden információt a gyerekek saját tudása alapján kell megpróbálni elicitálni, nem szabad elsietni a következtetések levonását. Amire ők jönnek rá, jobban rögzül, mint amit én mondok meg. A lényegét el kell ismételtetni, nem elég nekem elmondani, a különböző kérdések és feladatok segítségével meg kell győződni arról, hogy megértették-e a tanulók az adott ismereteket.

Sokat kell dicsérni a gyerekeket, megszólalásaikat meghallgatni. Nem csak a „jó tanuló” mondhat okosat és a „rossz tanuló” sem mond mindig helytelen dolgot. A játékos feladatokkal, vagy egy kis videófilmmel, oktatófilmmel motiválhatóak a diákok, figyelmük felkelthető, szinten tartható.

Összességében sikeresnek vélem a bemutatóóráim megvalósulását, úgy gondolom, ez tükröződött az elmúlt időszak közös munkájának eredményén is, sikerélményekkel térhetek haza a tanulók és én is.

Beszámoló Az okos anya című mese dramatikus előadásáról

Írta: Batiziné Kujbus Anita (Kántorjánosi Református Általános Iskola)

A Kántorjánosi Református Általános Iskola diákjai nagyon szeretnek szerepelni. Szívesen vesznek részt előadásokon, táncbemutatókon, versmondó versenyeken.

Így, mikor megkérdeztem, van-e kedvük a mese előadásához, azonnal voltak rá jelentkezők.

A mesét először én olvastam fel a diákoknak. Első hallásra nagyon tetszett nekik.

Hagytam, hogy egymás közt eldöntsék, ki melyik szereplő szeretne lenni. Mindenki otthon tanulgatta a szövegét. A próbák alatt nagyon sokat nevtünk. Sajnos a váratlan betegségek sokszor átírták a „forgatókönyvet”, de végül sikerült eljutnunk a felvétel napjáig. Többször is újra kellett venni, mert a jó hangulat miatt sokszor elnevelték magukat, vagy épp a csengő szólt bele a párbeszédbe.

A végeredményt visszanézve örültek.

A gyerekek és én is nagyon örülünk, hogy ennek is részesei lehettünk. Reméljük, lesznek még hasonló feladatok.

Az okos anya című mese elmondása: egy tanuló előadásában

A Kántorjánosi Református Általános Iskola hetedik évfolyamán van egy kislány, akinek a tanulmányi munkája, magatartása kiemelkedő és példamutató. A családi háttér ebben nagyon nagy szerepet játszik. A szülők maximálisan odafigyelnek a tanulmányi előmenetelére. Emellett a roma hagyományokat mai napig ápolják.

Mikor felkértem a mese elmondására, nagyon megijedt, ugyanis nem szereti, ha videofelvételen viszontlátja magát. Természetesen nem akartam ráerőltetni a feladatot. Másnapra azonban Ő keresett meg, hogy meggondolta és szeretne belevágni.

A mesét együtt sokszor elolvastuk. Készítettük próbafelvételeket, melyeket visszanézve jókat nevtünk egy-egy bakin, vagy félremondáson.

Gyönyörűen felöltözve állt a kamera elé a felvétel napján. Elsőre sikerült a mesemondás felvétele. A szülőknek megmutatva nagy büszkeség töltötte el őket.

Beszámoló a mesék feldolgozásáról, a szótár használatáról

Írta: Széles Ernőné Jutka (Kisszekeresi Tanoda)

Mielőtt kiválasztottuk a mesét minden linket megnéztünk, beleolvastunk. A döntéshez figyelembe vettük, hogy – az életkori sajátosságoknak megfelelően – ne legyen nagyon rövid, tartalmazzon párbeszédet és empatikus képességeket ébresszen bennünk. Az évi munka során két lánnyal /13 és 15 évesek/ dolgoztam úgy, hogy ők lelkesedéssel, hatalmas kíváncsisággal várták a feladatokat. Mindketten roma származásúak, kiváló tanulmányi eredményt értek el eddig minden befejezett évfolyamon. Több éven keresztül aranyminősítést szereztünk az Aranyhíd cigány vers-és prózamondó versenyeken, ahol egy – egy romákat érintő problémáról készítettem filmet a cigány irodalmat felhasználva. Az egyik tanulónk a legszebb kiejtés, és a roma irodalom terjesztéséért is díjat kapott. Mindezt azért tartottam fontosnak leírni, mert tapasztalatunk azt mutatja a szép beszéd, egy mesés történet megragadja a figyelmet, felkelti az érdeklődést, egyszerre motivál, ösztönöz. A projekt munkatársai által küldött lehetőségeket és a kész produktumokat is megismerte a tanoda csoport /30 fő/ ők voltak a tükör, a munkáink értékelői. Legjobban a *Tanoda mese*, a szótár hanganyaga, és *Az igazságtévő királyné* Kahoot feldolgozása tetszett nekik. Ezekben bármelyik gyerek megtalálta a képességeinek, készségeinek megfelelő lehetőségeket, egyformán kapott tudást, nevelést az auditív és a vizuális gondolkodás és figyelem. A meseválasztás után eldöntöttük, mire van a rengeteg iskolai elfoglaltság mellett idő, mégis igényes, tanulásra is használható eredményei lehetnek. Ismert, hogy a hangos olvasás és a szövegértés képessége országos szinten is nagyon alacsony. Ezért választottuk az élőbeszédet videón és a játékot feldolgozásra. Próbálkoztunk a dramatikus játékkal, sajnos nem volt hozzá megfelelő jelentkezőnk. Napokig válogattuk a képeket, „vágtuk” részekre a szöveget, győzködtük egymást, melyik a legjobban odaillo, ami már ránézésre is mond valamit. Összegezve: megpróbáltunk helytállni egy olyan területen, amit mi is most tanulunk, a roma szokásvilágot, kultúráját, magát a roma világot. Nagyon jól éreztük magunkat, rengeteget tanultunk, köszönjük a megtisztelő lehetőséget.

Beszámoló a mesefeldolgozásról: „tavaszi mesefeladat”

Írta: Dr. Bálint Albertné (Széchenyi Katolikus Német Nemzetiségi Magyar–Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Óvoda)

Csoportprofil:

A 3.c osztályt 29 gyermek alkotja, 14 fiú és 15 leány. 2013–2014. születésűek mindannyian. Első osztály óta tanítom ebben az osztályban a magyar nyelv és irodalom tantárgyat, olvasást, írást, fogalmazást. A nagy létszámú osztály nevelését alapvetően a „pozitív nevelés” szemléletmódjával valósítom meg, melynek következtében el-, és befogadó, egymást támogató közösség jött létre a 3.c-ben. Nagy segítségemre vannak ebben kedves kollégáim is, hiszen keresztény értékrendszerünk, nevelési elveink megegyeznek.

Az osztályunkba több roma származású tanuló jár. Többen halmozottan hátrányos helyzetűnek számítanak, szüleik alacsony iskolai végzettsége miatt. Mindegyikük értelmes, szorgalmas, jó tanuló, szüleik partnereink a nevelésben, elfogadják javaslatainkat, örömmel működnek velünk együtt.

A tanulók az osztályközösség részei, teljes jogú tagjai, még nem volt rá példa, hogy bármelyiküket is megkülönböztetés érte volna származása miatt. Öröm velük együtt dolgozni, szeretetreméltó, kötődő gyermekek.

1. kép: a 3.c osztály a Hortobágyon

2. kép: Dorina a mesevetélkedő díjátadóján, az online térben

Osztályunk egyik tanulója, az első félévben meghirdetett „Mi mesevilágunk” meseíró pályázaton már indult, együtt megírt mesénkkel szép eredményt ért el, ezért választottam most is őt, a mesemondás feladatához.

A „Tűzoltó nagymadár” című mesének a megismerése után úgy döntöttünk, hogy a mesemondás megkönnyítésére lerövidítem, kivonatolom a mesét, ezzel segítve őt a mesélésben, tartalommondásban. Többszöri elolvasás után, elmesélte osztálytársainak a mesét, akik örömmel hallgatták. Hétfvégén otthon gyakorolta a mesélést, boldogan újságolta, kinek, hányszor mondta el a történetet, amíg nem ment jól. Ezután rögzítettük a felvételt mobiltelefonnal, az iskolában.

A mesélés után, az osztály azt a feladatot kapta, hogy rajzolják le a nekik legjobban tetsző részeket a meséből. Közben megbeszéltük, illetve felelevenítettük a hazug mese ismérveit, melyekről már korábban tanultunk, hiszen a magyar népmesék közt is találunk ilyeneket.

3. kép: Gyermekrajz: illusztráció a *Tűzoltó nagymadár* című meséhez

Dramatizálás, a kisfilm elkészítése:

Dramatizálásra *Az elrejtett kincs* című mesét választottam. Ezt a mesét tudtuk ugyanis úgy eljátszani, hogy az egész osztály részt tudjon venni a játékban. Érdekes, vidám a sztorija, szórakoztató a története, rendkívül cselekményes, és pont megfelelő a hosszúsága, éppen egy meseolvasásnyi idő.

Először elolvastuk a szöveget, ami rögtön megragadta a gyerekek fantáziáját. Élvezték a történetet, együtt éltek vele. Mikor elmondtam, hogy ezt a mesét el fogjuk játszani, olyan sok jelentkező volt az egyes szerepekre, hogy alig tudtam a gyerekek közül választani.

Kezdetben úgy terveztük, hogy párbeszédesebb részeket is veszünk fel, például amikor a nagypapa megszólal, vagy amikor elkáromkodják magukat a cigányok- gyűjtöttünk olyan

káromkodásokat, népies kifejezéseket, amelyek inkább viccesek, semmiképpen sem nem csúnyák- de végül ezek kimaradtak a kisfilmből.

A kisfilm jelenetei alatt egy kisfiú, hangján hallható a történet, a kisfilm képi világát pedig régi képeslapokkal, festményekkel igyekeztünk színesíteni.

A mesét különböző részekre osztottam: 1. kép - cigánykaraván, 2. kép - kicsap a zöld láng a földből, 3. kép - ráterítik a lepedőt, 4. kép - ásnak a cigányok, 5. kép - felbukkan a kis ördög, 6. kép - mindenki elszalad.

A jelmezeket a gyerekek otthonról hozták, az anyukák maguk próbálták elképzelni a cigány viseletek színes világát. A kislányok hajába fehér és piros rózsákat kötöttünk, a fiúk fehér inget húztak és kalapot. A mesejátékot csak a helyszínen próbáltuk össze, nem begyakorolt jelenetek látszanak a kisfilmen, hanem spontán megoldások. Elmondtam a gyerekeknek az instrukciókat, mit szeretnék látni, egyszer elpróbáltuk, másodjára felvettük. Borzasztóan jó hangulatba kerültek kint a szabad ég alatt a gyerekek, sokat nevtünk a vicces helyzeteken. Teljesen átélték a jeleneteket, legjobban a kis ördögtől való ijedség és menekülés jelenete sikerült, teljes AHA élményt tapasztaltunk.

Két kislány nagyon jól táncolja a cigány táncokat, ezért gondoltam, hogy egy táncos jelenet jól mutatna a kisfilmben. Ezt végül az operatőrünk a mese végére, mint ráadást illesztette be. Köszönettel tartozom kolléganőm fiának a technikai segítségért.

Az elkészült kisfilm nagyon tetszett a gyerekeknek, szülőknek, és a kollégáknak, akik látták. Érződik benne az a tisztaszívűség, jókedv, ami jellemző az osztályra.

Eredmények, lehetőségek:

A gyerekekkel rendszeresen dramatizálunk olvasás órán. Első osztály óta bábozok nekik, már a tanulási időszak legelején általam készített fakanál-, és papírbábokkal játszottuk el a *Kiskakas gyémánt félkrajcárját* és más meséket. Megszokták, hogy figyeljenek egymásra, hogy szabad magunkat jól érezni, hogy bátran megnyilatkozzanak egymás előtt.

Rengeteg kompetenciájuk, képességük, készségük fejlődik ezáltal. A dramatikus játék fejleszti az, emlékezetüket, fantáziájukat, koncentrációs készségüket, empátikus készségüket és társas kapcsolataikat. Nevelési céllal is alkalmazom, akár konfliktusok feloldásához, vagy terápiás

céllal is. A drámajáték alkalmas a hátrányos helyzetű gyerekek, a beilleszkedési, beszéd nehézséggel, önismereti és kapcsolatteremtési problémával küzdő gyermekek esetében a hátrányok leküzdésére.

A cselekedtetés, a rögtönzések segítségével valós érzelmeket élhetnek át a gyerekek, nem valós körülmények között. Fejlődik gondolkodásmódjuk, értékrendszerük. Hamarabb tudnak feloldódni, átélt tapasztalataik pedig segítik őket a valódi életben.

Az anyanyelvi kompetencián kívül, a drámajáték hatékonyan segíti a szociális kapcsolatok alakulását és a szociális kompetencia fejlődését is, melyet ebben az osztályban is nyomon követhetünk immár harmadik éve.

Köszönjük a lehetőséget, hogy részt vehettünk ebben a pályázatban és közös élményeket szerezhettünk ezáltal!

4. kép: Gyermekrajz: illusztráció a *Tűzoltó nagymadár* című meséhez

Beszámoló a mesefeldolgozásról, feladatok tesztelése

Írta: Bányász Emőke, Štark Marcella (Magyar Tannyelvű Alapiskola és Gimnázium Szepsi)

Feladatok véleményezése *A teknővájó cigány című meséhez*

A feladatokat, mint ahogyan a dramatizációt is, 4. osztályos tanulókkal csináltuk. 3 csapat dolgozott, a foglalkozást nemcsak ők, de mi, felnőttek is élveztuk.

Ráhangelődésként felidéztek a régi vásári hangulatot, említettünk néhány vásári attrakciót, felsoroltuk, milyen termékeket árulnak a kézművesek, ismerkedtünk a régi mesterségekkel is: tímár, szűcs, takács, szappanfőző, kerékgyártó, kádár, mézeskalácsos. Ezt követően vásári hangulatot teremtve népzenei hallgattunk, majd néhány tánc lépésre is merészkedtünk (*Legyen tánc!*). A gyerekek ezután csapatonként mézeskalácsot terveztek, minden csapat egy-egy szívet rajzolt, valaki csak motívummal díszítette, valamelyik csapat feliratot is írt rá és egy tükrös szív is született. A munkákat pontoztuk, hogy valamilyen versenyszellem is kialakuljon.

Happy end színpad:

A történet felelevenítése után megegyeztünk abban, hogy bár a mese tanulságos történet, valahogy nincs meg a főhős „jutalma“, ami pedig a mesék világához hozzátartozik. A csapatok feladata az volt, hogy próbálják a mesét másként befejezni, hogy a vége örömtelibb legyen.

Esti hírmondó:

Itt aztán voltak hírek, véresre verés, sőt kórház is, a nyomozás folyik, az ügy még nincs lezárva, a rendőrség gőzerővel nyomoz az ügyben... Jókat derültünk.

Megdermedve:

Nagyon ügyesen megoldották ezt a feladatot is, egyik csapat a vendéglői jelenetet tárta elénk, másik a verekedést, a harmadik a vásárt, ahogy a főszereplő a portékáját kínálja.

Igazságkötél:

Csapatonként 2–2 tanuló vett részt a játékban, ügyesek voltak, de a ravaszul elejtett állítások minden csapatban megzavarták a játékosokat, 1–2 alkalommal tévedtek, amin mi, a többiek jókat neveltünk.

Élő Scrabble:

Bár azt gondoltuk, hogy a gyerekek fáradtak, ennél a feladatnál bebizonyították, hogy szó sincs ilyesmiről. E M L Ö É Á K T N A D L M S – ezek voltak a megadott betűk és a megadott időben végig járt az agyuk és szorgosan dolgoztak, mint a méhecskék.

Mitől vagyok különleges:

A feladat előtt arról beszéltünk, hogy nem való más hibájából gúnyt űzni, mert senki sem tökéletes, viszont mindenki egyedi és mindenki jó valamiben. Minden ember értékes. Csoporton belüli egyéni feladatként oldották meg, mindenkitől csak 3 dolgot szerettünk volna, hogy ő miben egyedi és különleges, persze voltak, akik 10 dolgot is felírtak. Nagy sikere volt a „szép vagyok” kijelentésnek.

Vegyétek, vigyétek!:

Hurka, kolbász, méz, kürtőskalács....legfinomabb, kettőt fizet, hármát kap....nagyon jó feladat, nagyon élveztük!

Gombolyagvándor!:

Nagyon jó ötlet, biztosan máskor is fogjuk használni, szókinccset és kifejezőkészséget fejlesztő feladat, a gombolyagból keletkezett pókháló mindenkinek tetszett, egyszerűen feldobta a feladatot!

Tündéskeresztanyó/-apó levele:

Szóban oldottuk a feladatot. A legtöbben segíteni akartak legalább egy darab *födcskével, lóval ökörrrel*, melyek segítségével és szorgos, becsületes munkával ezt majd gyarapítani tudja a mese főszereplője, az egyik csapat viszont inkább vigaszt nyújtott, lelket öntött a teknővájó cigányba és jó tanácsokkal, útmutatással látta el.

Mindenesetre a megoldások érdekesek voltak, látszott, hogy a gyerekek szívükön viselték a cigányember sorsát és átérezték az egész történetet.

Tartalmas napot töltöttünk együtt, a végén közösen kiértékeljük a feladatokat, mindenkinek más-más feladat volt a kedvence és felelevenítettük a legviccesebb pillanatokát is.

Beszámoló a mesefeldolgozásról: a cigány és a pap című mese feladatainak véleményezése

Írta: Molnár Zsuzsa (Magyar Tannyelvű Alapiskola Szimő)

Tanulóink örömmel dolgoztak, segítettek a mese eljátszása során, mindamellet nagy örömmel fogadták a hírt, hogy a munkát tovább folytatjuk velük. A feladatok is nagyon tetszettek nekik, Hosszas eszmecsere után döntöttünk úgy, hogy *A cigány és a pap* című a mesét választjuk feldolgozásra, tesztelésre mivel már ismerték a történetet, tetszett is nekik, és gondolták, ezáltal könnyebb lesz a feladatokat megoldani.

Jött a feladatok áttekintése. Mind a nyolc feladatot ismertettük tanulóinkkal, közösen választottuk ki közülük a két feladatot: *A bírósági ügy* és a *Kapa, puska, nyúl*. Nem tudták előre, hogy pontosan mi hogyan lesz, de örömteli várakozás jelei látszottak rajtuk.

A feladat ismertetése előtt kérték, olvassam fel a mesét, nehogy valami részlet már ne legyen meg a fejükben, izgultak, hogy biztosan jól meg tudják-e oldani az adott feladatokat. Persze a mesét, a történetet már jól ismerték, mégis egymás közt kuncogva hallgatták újra, nagy, izgalommal teli odafigyeléssel.

Először *A bírósági ügy* feladattal dolgoztunk. Ismertettem a feladatot, elmondtam mi a teendő, húztak lapocskát és összeállt a két csapat – persze romául – magyarul megvitatták miként fognak érvelni a bírónő előtt. Ez a feladat nagyon nagy kihívás volt számukra. Természetesen a roma nyelvet is használhatták.

Nagy sikert aratott mindkét fél, mégis a furfangos roma melletti döntés született. Addig-addig bizonygatták a roma igazát, hogy végül is mindenkit meggyőztek.

Utána a *Kapa, puska, nyúl* feladat következett. A kellékeket természetesen előre elkészítettük. Itt aztán teljes volt a siker. A feladat ismertetése után röviden megbeszélték, miként oldják, Nagyszerű megoldások születtek. Szépen összeállították, el is magyarázták miért van úgy, tehát megértették a feladatot.

Számunkra nagy élmény volt, hogy nem a kötelező kereteken belül, hanem egy kicsit szabadabban szárnyalhattak gondolataik.

Velük együtt mi is jól éreztük magunkat, látva, milyen jó kedvvel, felszabadultan dolgoztak. Igyekezni fogunk a továbbiakban is így állni hozzá, hogy nekik is kellemesen teljen az idejük és hogy szívesebben dolgozzanak.

Beszámoló a szótár, az informatikai glosszárrium és a tanári instrukciók teszteléséről, kérdőív, óraterv

Írta: Ötvös-Varga Krisztina (Hosszúpályi Irinyi József Általános Iskola)

„Amikor roma tanulókkal kezdünk el foglalkozni nevelőként, oktatóként, rá kell jönnünk, hogy lelkük egy bonyolult hangszer. Bennük rejlik természetesen a magyar kultúra, hisz több száz éve itt élnek. S rejtőzik bennük valami más, amit átörökítettek, továbbadtak számukra századokon keresztül a nagy családokban és a közösségekben. Ha közeledni akarunk hozzájuk, megnyitni a lelküket, meg kell értenünk őket. Tudomásul kell venni, hogy a másság magában rejt számunkra pozitív tulajdonságokat, képességeket, s találkozhatunk negatív örökséggel is. Ha mindezt felvállaljuk, akkor tudunk játszani ezen a bonyolult hangszeren.” (Loboczkyiné Hársasi Ibolya)

BEVEZETÉS

Örömmel tölt el bennünket – jómagamat és tanítványaimat egyaránt –, hogy a meseíráson kívül egyéb területen is közreműködhetünk a Nyelvtudományi Kutatóközpont Többnyelvűségi és Edukációs Nyelvészeti Kutatócsoportjával. Felkérést kaptam arra, hogy diákjaim körében teszteljem a kutatócsoport által részemre küldött szótárt, tanári instrukciókat és informatikai glosszárriumot.

A tesztelésben résztvevő csoport:

- a Hosszúpályi Irinyi József Általános Iskola 6. a osztálya
- létszám: 18 fő
- 2H-s tanulók: 10 fő
- 3H-s tanulók: 4 fő

A tanulócsoporthoz osztályfőnökeként végzem oktató-nevelő munkámat, valamint magyar nyelv és irodalom és technika, tervezés tantárgyakat tanítok a gyerekeknek. A tesztelés tanórán kívüli, délutáni időszakokban, illetve igazgatói engedéllyel osztályfőnöki órákon zajlott, alkalmanként 1–2 tanuló hiányzott igazoltan.

SZÓTÁR (852 szó)

A szótár tesztelése során figyelmesen meghallgattuk a kifejezések összes nyelvváltozatát. Megbeszéltük, hogy ismerik-e az adott szavakat, illetve kitértünk arra is, hogy melyik nyelvváltozatot használják.

A tanulók számára készített kérdőívben összesítettem a válaszokat, valamint beszélgetés során adtak választ a gyerekek a kérdésekre.

Összegzés:

- A cigány tanulók közül hatan beszélnek, négyen bevallásuk szerint csak „értik”, ketten egyáltalán nem beszélnek és nem értik a nyelvet.
A válaszadó nem cigány tanulók nem beszélnek, nem értik a nyelvet.
- A második kérdésre adott válaszok eltérőek. Többségük a „*Kis eltéréssel én is így használom a szavakat*”, illetve az „*Inkább másféleképpen használom ezeket a szavakat*” választ adta.
- A harmadik kérdés válaszadói – akik nem beszélnek, nem ismerik a cigány nyelvet (8 fő) – közül három tanuló az „*Igen, ismerősek, gyakran hallom a környezetemben ezeket a kifejezéseket*”, szintén három tanuló a „*Részben ismerősek*”, illetve két tanuló a „*Nem jellemző, nem ismerősek ezek a szavak*” választ adta.
- A negyedik kérdésre összességében azt válaszolták a diákok (a cigány nyelvet ismerők, és nem ismerős egyaránt), hogy szívesen használják/használnák ezeket a szavakat, a cigány nyelvet. Megfogalmazódott egy olyan válasz is, hogy: minél több nyelvet beszélünk, annál tájékozottabbak vagyunk. Örültek, hogy részt vehettek a tesztelésben. Különösen tetszett nekik, hogy nem cigányként cigány nyelven szóltam hozzájuk, illetve számukra ismeretlen szavakat hallottak tőlem.
- Az iskolai programokon 11 fő vett részt, nyolcan közülük több rendezvényen is.
- A válaszadó tanulók jól, illetve nagyon jól érezték magukat a közös munkánk során.
- Összességében elmondható, hogy a szótár tesztelése sikeres volt a tanulók körében, lelkesen vettek részt a munkában, segítőkészek voltak. A gyerekek betekintést nyerhettek a cigány nyelv világába, élményekhez jutottak, bővültek ismereteik, egymás iránti toleranciájuk. A szótárban szereplő szavak egy részét ismerték, leginkább a romani lovári, illetve a kárpáti nyelvjárást használják.

A Hosszúpályi Irinyi József Általános Iskola alsó tagozatos osztályaiban tanítom a cigány népismeret tantárgyat (2., 3. és 4. évfolyamokon). A tesztelés során megfogalmazódott a 6. a osztályos tanulók körében, hogy szeretnének tanórai vagy szakköri foglalkozások keretében cigány nyelvet tanulni ők is.

KÉRDŐÍV

- 1) Húzd alá a megfelelő választ! Beszéled-e a cigány nyelvet?

IGEN

NEM

- 2) Ha az előző kérdésre „igen” a válaszod, te hogyan használod a tesztanyagban lévő szavakat? Húzd alá a megfelelő választ!

Én is így használom a szavakat.

Kis eltéréssel én is így használom a szavakat.

Inkább másféleképpen használom ezeket a szavakat.

Egyáltalán nem így használom a szavakat.

- 3) Ha az 1. kérdésre „nemmel” válaszoltál, ismerősek-e a hallott szavak? Húzd alá a megfelelő választ!

Igen, ismerősek, gyakran hallom a környezetemben ezeket a kifejezéseket.

Részben ismerősek.

Nem jellemző, nem ismerősek ezek a szavak.

- 4) Néhány mondatban fogalmazd meg a gondolataidat! Milyen érzés volt hallani/megismerni ezeket a szavakat, szívesen használod/használnád-e?

Beszélem a cigány nyelvet,

.....
.....
.....

.....
.....
Nem beszélem a cigány nyelvet,
.....
.....
.....
.....
.....

- 5) Véleményed szerint érdemes-e megismerkedni a szótárban szereplő szavakkal? Húzd alá a megfelelő választ!

IGEN

NEM

NEM TUDOM

- 6) Az elmúlt időszakban mely iskolai programokon vettél részt? Tegyé! x-et a megfelelő helyre, több választ is bejelölhetsz.

- Meseíró pályázat (Totoj és az álom)
- Cigány mesék világa (vetélkedő)
- Amaro jilo (népismereti vetélkedő)
- A tánc a lélek nyelve (táncház - cigány táncok)
- Filmvetítés (Az utolsó padban)

- 7) Hogy érezted magad a tesztelés során? Húzd alá a megfelelő választ!

Nagyon jól éreztem magam.

Jól éreztem magam.

Átlagosan éreztem magam.

Nem éreztem jól magam.

Rosszul éreztem magam.

INFORMATIKAI GLOSSZÁRIUM

Az informatikai glosszárrium tesztelését megelőzően megbeszéltük, hogy nyelvünk szókincsét alkotják az alapnyelvi szavak, a belső keletkezésű szavak, a jövevényszók és az idegen szavak. Nincs ez másképp a kisebbségi nyelvek esetében sem. A cigány nyelv szókincse is állandóan gyarapszik, a technikai fejlődés velejárója, hogy bővül a nyelv szókészlete, idegen szavak épülnek be a cigány nyelvbe is.

Végig tanulmányoztuk az informatikai szakszavakat. Az informatika területén a tanulók nem használják a cigány nyelvet, de a szavak nagy részét ismerik (*paruvel, kerel, ulavel, fejastra* stb.), erre építve az informatikai szakszavakat felismerték. Azt az álláspontot képviselik, hogy használatuk helytálló, érdemes megismerkedni ezekkel a kifejezésekkel.

A digitális kultúra tantárgy során tanult, a mindennapi életben használt szavak ismerősek voltak számukra.

TANÁRI INSTRUKCIÓK

A tanári instrukciók kipróbálását szintén a 6. a osztály diákjaival végeztem. Meglepő volt számomra, hogy a kifejezések/mondatok nagy részét ismerték a cigányul beszélő tanulók. Leginkább két tanuló jeleskedett a fordításban, ők szinte versengve „kiabálták be” az instrukciók magyar megfelelőjét. Jó kommunikációs készséggel, logikus gondolkodással rendelkeznek.

A cigányul nem beszélő diákoknak is tetszett a feladat, bár ők nem értették az instrukciókat, de elismerték a társaik tudását, és – mint ahogy a másik két anyag tesztelésénél – imponált nekik, hogy nem cigányként cigány nyelven szóltam hozzájuk.

Kíváncsi voltam, hogy más tanulócsoportban értik-e a mondatokat, ezért az általam tanított 8. a osztályban is kipróbáltam a tesztelést. Ebben az osztályban szintén magyar nyelv és irodalom, valamint technika, életvitel tantárgyakat tanítok. Mintha megisméltődött volna az, amit a 6. a osztályban tapasztaltam: a diákok igyekeztek egymást megelőzve, minél hamarabb megmondani az instrukciók magyar megfelelőjét. Többen is értették ezeket a mondatokat, de itt is két diák volt a legaktívabb: egy fiú és egy lány. Mindketten jó képességű tanulók.

Néhány példa arra, amit mi másképp mondanak:

- *odi* helyett *kodi*
- *A na han amalikano/i* kifejezést nem ismerték, itt én mondanám másképp: a *-bi* fosztóképzővel (*biamalikano/i*).
- *adi* helyett *kadi*
- nem „lágyítunk” (*-dom, -lom*)
- *tuha* helyett *tusa*
- *han* helyett *san*
- *athe* helyett *kathe*
- *hi, has* helyett *si, sas*
- *Devleha!* helyett *Devlesa!*

Összességében elmondható, hogy a tanári instrukciók tesztelését is szívesen végezték a gyerekek, és engem örömmel töltött el, hogy a cigány szavak, mondatok kb. 80–85 %-át ismerték a gyerekek. A tantestület tagjai nem beszélik a nyelvet, jómagam szoktam a gyerekekhez szólni romani nyelven, illetve az alsó tagozatos osztályokban tanítom a népismeret tantárgyat. Az ott tevékenykedő osztályfőnökök számára, kérésükre összeállítok egy szószedetet, „mondatbankot”, amely segítségével megszólíthatják a kisdíákokat.

A szótár, az informatikai glosszárrium és a tanári instrukciók gyűjteménye munkámat nagymértékben megkönnyíti, szándékozom kollégáim számára eljuttatni, amennyiben erre felhatalmazást kapok az anyag készítőitől.

EGY TANÓRA BEMUTATÁSA

A Hosszúpályi Irinyi József Általános Iskolában működő cigány népismereti tanórák kiemelt célja, hogy a tanulók mélyebben elsajátítsák a cigány kultúra elemeit, ezáltal erősödjön identitástudatuk, fejlődjön énképük. A foglalkozások során ismeretek átadására, készségek, képességek fejlesztésére kerül sor az életkori sajátosságok figyelembevételével. Lényeges feladat az értékeken alapuló cselekedtetés. A családból hozott értékeket szervezeti keretbe kell foglalni, fontos, hogy így nemcsak önmaguknak, hanem társaiknak is örömet tudnak okozni a gyerekek.

Az órák főbb tevékenységei:

- zene: „Ami a dalban van, az a cigány beszéd” – autentikus cigányzene hallgatása, közvetítése.
- kézművesség: hagyományos cigány mesterségek, a cigányságra jellemző forma- és színvilág megismerése, díszítőelemek készítése.
- irodalmi foglalkozások: Legismertebb cigány alkotók műveinek megismerése (Bari Károly, Choli-Daróczi József, Lakatos Menyhért, Szécsi Magda stb.). Versek, mondókák, prózai művek felolvasása, feldolgozása játékos formában, illusztráció készítése.
- nyelvi foglalkozások: feladatlapok segítségével színes, játékos formában ismerkedhetnek a romani nyelvvel. Cél, hogy a tanulók betekintést nyerjenek a romani nyelv szóbeli és írásbeli rendszerébe.
- hagyományok ápolása: ünnepi, étkezési szokások, keresztelés, virrasztás, vallási szokások.
- önismereti foglalkozások: Képesek lesznek önmagukkal „megismerkedni”, megtanulni azokat a mechanizmusokat, amikkel a gátlások leküzdhetők vagy hatásuk csökkenthető.

Ezen tanórák céljai: az önmeghatározás, az ítélőképesség, a művészet iránti nyitottság és a mindenkori személyes adottságok és lehetőségek határain belüli teljesítmény elérése. A projekt módszer és a kooperatív technika kiemelt szerepet kapnak a foglalkozásokon.

ÓRAVÁZLAT

Tantárgy: cigány népismeret

Téma: „Lashi voja andej shkola – Jókedv az iskolában”

Tananyag: Le rang – A színek

Tantárgyi kapcsolat: magyar nyelv és irodalom, környezetismeret, vizuális kultúra, technika, ének-zene

Helye: Hosszúpályi Irinyi József Általános Iskola, 3. a osztály

Idje: 2023. március 14. 11.00 – 11.45

Tanít: Ötvös-Varga Krisztina okleveles romológianár

Oktatási cél- és feladatrendszer:

A tanóra során az alábbi kulcskompetenciák fejlesztése a cél: anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikáció; szociális és állampolgári kompetenciák; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.

Kiemelten fontos a megismerési vágy felkeltése a cigány nyelv és kultúra irányába, ezen belül az irodalom, a nyelv, a zene, a tánc, a hagyományok, a képzőművészet befogadása.

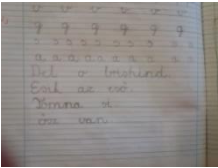
Képzési cél- és feladatrendszer: gondolkodási képesség fejlesztése, kreativitás, szövegértés, szövegalkotás, mondatalkotás gyakoroltatása, beszédkészség, olvasás, írás, fogalmazási készség fejlesztése, szókincs bővítése, mozgáskultúra fejlesztése.

Nevelési cél- és feladatrendszer: önbizalom, pozitív önismeret erősítése, esztétikai érzék, alkotás képességének fejlesztése, szociális készségek fejlesztése, együttműködési készség fejlesztése.

Didaktikai cél- és feladatrendszer: ismétlés, rendszerezés, gyakorlás, alkalmazás, ellenőrzés, meglévő ismeretek megszilárdítása, rögzítése, értékelés.

Módszer: frontális osztálymunka, egyéni munka.

cél	lépések	idő (perc)	eszköz	tanári tevékenység	tanulói tevékenység
optimális légkör megteremtése, vegyes mélylégzés kialakítása	I. Ráhangolás - gyerekek köszöntése - légzőgyakorlat	1' 1'		köszöntés feladatismertetés koordinálás	3 másodpercig belégzést végeznek, 2 másodpercig visszatartják a levegőt, majd kilégzéskor újabb légvétel nélkül elszámolnak a gyerekek egytől tízíg romani nyelven (jekh, duj, trin, shtar, panzh, shov, ehta, oxto, inja desh)
szókincs bővítése, gondolkodtatás, kommunikációs képesség, szövegalkotás fejlesztése	- beszélgetés az időjárásról, évszakokról magyar és romani nyelven	5'	<u>kérdések:</u> Milyen idő van ma? Soski vrama si adyes?	irányított beszélgetés koordinálása	a tanulók megfogalmazzák gondolataikat, felsorolják az évszakokat magyar és romani nyelven (tomna, jivend, primavara, milaj) Lashi vrama si adyes. Pekel o kham.

<p>előző órán tanultak ismétlése</p>	<p>- napok felsorolása magyar és romani nyelven</p>	<p>1'</p>	<p>Purdel e balval? Fúj a szél? Del o brishind? Esik az eső? Milyen évszak van? Soroljatok fel az évszakokra jellemző időjárási tényezőket!</p> <p>táblán lévő szókétyák</p> <p><u>kérdés:</u> Milyen nap van ma? Sosko dyes si adyes?</p>	<p>koordinálás</p>	<p>Chi purdel e balval. Chi del o brishind.</p> <p><u>lehetséges válasz:</u> Ma kedd van. Adyes marci si.</p>
<p>cigány szerzők műveinek megismertetése</p> <p>olvasási, szövegértési készség</p>	<p>II. Jelentésteremtés</p> <p>- vers felolvasása</p> <p>- színező feladat</p>	<p>2'</p> <p>5'</p>	<p>Cigány – magyar képes olvasókönyv</p> <p>Te sityovas romanes! – Tanuljunk cigányul!</p> <p>130. oldal</p> <p>fénymásolt színezők (piros alma, zöld ház, kék autó, barna</p>	<p>koordinálás vers bemutatása</p> <p>feladatismertetés monitorozás,</p>	<p>vers meghallgatása</p> <p>Minden tanuló kap egy felirattal ellátott</p>

<p>fejlesztése, finommotorika fejlesztése, színek gyakoroltatása</p> <p>közös éneklési készség alakítása, esztétikai érzék fejlesztése</p>	<p>- közös éneklés „Loli phabaj”</p>	<p>3’</p>	<p>kutya, fekete ló, sárga körte)</p> <p>internet, számítógép</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=wM99NAKkc4Y&ab_channel=%E2%80%8EInAkerman</p> <p>színskálák, tenyérrajzok</p>	<p>szemléltetés</p> <p>koordinálás</p>	<p>képecskét, amely alapján a megfelelő színnel ki kell színeznie a rajzot.</p> <p>önellenőrzés</p> <p>közös éneklés</p>
<p>finommotorika fejlesztése játékos formában</p>	<p>- színek gyakoroltatása, ujjak „tornáztatása”</p>	<p>5’</p>		<p>játékos tevékenykedte- tés, szemléltetés, feladatismertetés koordinálás</p>	<p>Minden tanuló kap egy tenyérrajzokat ábrázoló lapot (jobb és bal tenyér), melyen minden kézujj fölött egy színes korong látható. Egy tanuló sorolja a tanár által felmutatott színskálán látható színeket, a többieknek pedig a hallottak alapján fel kell emelniük azt az</p>

<p>autentikus cigány tánc alaplépéseinek gyakoroltatása, hagyományok felelevenítése</p>	<p>- közös tánc</p>	<p>4'</p>	<p>internet, számítógép</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=KcF5rSqBjI0&ab_channel=RomaProdukciosIrodaJokaDj</p>	<p>koordinálás, beszélgetés irányítása</p>	<p>ujjukat, mely fölött az adott színű korong látható.</p> <p>A közös tánc előtt felelevenítik a tanulók a cigányokra jellemző öltözetet, a hagyományos viseletet (pl. nők csak szoknyában táncolhatnak).</p> <p>versmondás</p>
<p>kommunikációs képesség, emlékezet fejlesztése</p>	<p>- közös versmondás magyar és romani nyelven</p> <p>„Mikor még kisfiú voltam...”</p>	<p>2'</p>	<p>ragasztó, színes papírok</p>	<p>koordinálás</p>	<p>A kézműves tevékenység előtt felsorolják a tanulók (magyar és romani nyelven), hogy milyen színek láthatók a magyar, illetve cigány zászlón, megtekintik a tanterem falára kihelyezett cigány zászlót.</p>
<p>alkotás képességének fejlesztése</p>	<p>- közös versmondás magyar és romani nyelven</p> <p>„Mikor még kisfiú voltam...”</p>	<p>2'</p>	<p>ragasztó, színes papírok</p>	<p>koordinálás</p>	<p>A kézműves tevékenység előtt felsorolják a tanulók (magyar és romani nyelven), hogy milyen színek láthatók a magyar, illetve cigány zászlón, megtekintik a tanterem falára kihelyezett cigány zászlót.</p>

	- kézműves tevékeny- kedtetés: magyar és cigány zászló elkészítése	12'		feladatismertetés koordinálás, szemléltetés	
közös éneklési készség kialakítása, identitástudat megerősítése	III. Reflexió - a cigány himnusz éneklése - a tanulók munkájának értékelése	2' 2'	internet, számítógép https://www.youtube.com/watch?v=xvWP8nmNwLs&ab_channel=ivettkee14	éneklés a tanulókkal értékelés	közös éneklés

ÖSSZEGZÉS

A 3. a osztály létszáma 17 fő. Az órán 12 tanuló vett részt, 5 fő hiányzott. A 2020/2021-es tanévben kezdtem el az osztályban a népismereti órák tanítását. Játékos formában szerveztem, szervezem a foglalkozásokat. A gyerekek befogadók, együttműködők, nagy hangsúlyt fektetek a dicséretre, jutalmazásra.

Nyugodt, elfogadó légkört biztosítottam a tanórán. Figyelembe vettem a tartalom és az életkori sajátosságok összefüggéseit. A tanult ismeretek az általam összeállított tanmenetnek megfeleltek. A rendelkezésre álló idővel megfelelően gazdálkodtam, minden tervezett tevékenységet megvalósítottunk a gyerekekkel.

A tanulók irányított beszélgetéssel hangolódtak rá az órára. A feladatok szervesen kapcsolódtak egymáshoz, az óra logikus felépítésére törekedtem: a részmozzanatok egyfajta folyamatot képeztek (pl. a színezős feladat tartalmazott egy almát, melyet pirosra kellett színezni – loli phabaj -, és ehhez kapcsolódott a *Loli phabaj* című dal eléneklése. A cigány viseletről való beszélgetést követően közösen mondtuk el a *Mikor még kislány voltam, kalapot, szép zöldet hordtam ...* kezdetű verset. Az ujjak „tornáztatása” után megmozgattuk lábainkat is egy rövid táncal.).

Az óra végén az alkotó tevékenység erősítette a szociális kompetenciát: a gyerekek segítőkészebbek, toleránsabbak, türelmesebbek lesznek egymással szemben.

A himnusz közös eléneklésével zártuk a foglalkozást.

Igyekeztem barátságos, közvetlen módon fordulni a tanulók felé. Az órán több alkalommal megerősítettem, segítetttem őket.

Fontos feladat volt a tanórán az értékeken alapuló cselekedtetés. Igyekeztem a pedagógiai sokszínűség elvét követni, komplex órát szervezni.

Fegyelmezési probléma nem merült fel a tanórán, a diákok figyelme aktív volt.

Beszámoló a szótár, az informatikai glosszárrium és a tanári instrukciók teszteléséről

Írta: Dr. Bálint Albertné (Széchenyi Katolikus Német Nemzetiségi Magyar–Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Óvoda)

Végig gondolva azt, hogy milyen legyen egy jól használható online szótár, az alábbi válaszokat fogalmaztam meg magamnak:

- a felület legyen könnyen kezelhető
- tartalmazzon gazdag szóanyagot
- témakörök szerint tudjunk kifejezéseket keresni
- legyen lehetőségünk meghallgatni a kifejezések helyes kiejtését

Romani szótárreflexió

Külső forma

A Többnyelvű Romani Szótár a megadott linken megjelenő dizájnya nagyon letisztult, mind a színeit, mind a formavilágát tekintve. Ezt különösen szerencsésnek tartom, mert így a külső nem vonja el a figyelmet a szótár eredeti feladatáról. A szürke, a kék, és a fehér szín áttekinthetőséget biztosít a felületnek, könnyen el tudunk rajta igazodni a gyermekekkel.

Belső tartalom

A szótár felépítése egyértelmű, pillanatok alatt áttekinthető. A keresőfelület könnyen használható. Kereshetünk egy adott szót is, de nagyon szerencsésnek tartom, hogy a különböző kifejezéseket, szavakat témakörökbe rendezve is megtaláljuk. Ez nagy segítség lehet például a nyelvvizsgára készülőknek.

A különböző szavakra kattintva meghallgathatjuk az adott szó kiejtését különböző nyelvjárások szerint is, ami több szempontból is nagyon hasznos. Nem csak a nyelvet újonnan tanulók felkészülését segíti, de a helyes nyelvhasználat megtartását is elősegítheti a különböző

nyelvjárásokat alig, vagy éppen még valamilyen szinten beszélő közösségeknek, illetve a roma gyermekeket tanító pedagógusoknak.

Mivel megyénkben sok a roma származású lakos, ezért akár a mindennapi életben is gyakran hallunk roma kifejezéseket, amelyek beépülnek a magyar szavak közé. Akár a szleng nyelvbe is. Ezeknek a kifejezéseknek a jelentését vagy tudjuk, vagy nem... Előfordul, hogy olyan szavak is bekerülnek a mindennap beszélt nyelvbe, és ezeket előszeretettel használják is a fiatalok, amelyeknek nincsenek tisztában a jelentésükkel. Éppen ezért nagyon fontosnak tartom ennek a szótárnak a létrejöttét, akár a mindennapi tanítás során való használatát, mert elősegítené a választékosabb nyelvhasználatot a roma származású tanulóknál, megismertetné a magyar diákokat az általuk használt, de jelentésükben nem ismert „szlengesedett” kifejezésekkel, megakadályozná a nyelvjárások feledésbe merülését, sőt, hozzájárulhatna a roma származású gyerekek identitástudatának megőrzéséhez.

A szótár használata gyerekekkel

Az osztályba több roma származású tanuló jár. Sajnos sem a gyerekek, sem a szüleik nem beszélnek már egyik roma nyelvjárást sem, de a családjukban és a környezetükben vannak olyan személyek, akik kifejezetten jól beszélnek cigányul. Ők vagy az idősebb korosztályhoz tartoznak, vagy érdekes módon a szórakoztatóiparban zenészként tevékenykednek. A gyerekek cigány zenét is szoktak hallgatni, és bizony sok kifejezés ismerős a számukra, de nem nagyon értik a jelentésüket.

A harmadikos gyerekek könnyen összebarátkoztak a szótárral, szívesen bogarásztak benne. Szerencsére az idén már tanultunk digitális kultúrát, így nem idegenkedtek a felülettől. Át is küldtem nekik a szótár linkjét, hogy otthon a nagyobb testvérükkel és a szüleikkel is megnézhessek, böngészhessek.

Érdekes volt megfigyelni, hogy bizonyos szavak mennyire hasonlítanak más nyelvek ugyanazon kifejezéseire. Például az esernyő szó. Hasonlít az angol (*umbrella*), a spanyol (*umbrella*) megfelelőjére, de nagyon megőrültek a gyerekek a magyaros hangzású szavaknak is (*e eshernyüva*).

Felfedeztük, hogy néhány roma szó a magyar nyelvben is gyökeret vert, és mindennapossá vált, ilyen például nálunk a *csaj* = *lány*, *gádzsi* = *nem cigány*, *csávó* = *fiú*. Értelmet nyertek számunkra az eddig csak hallott kifejezések, pl. *rakli* = *nem cigány lány*.

Tervezem, hogy a következő tanévben digitális kultúra órán megmutatom a felületet az egész osztálynak, hogy a többiek is megismerkedhessenek ezzel az egyedi szótárral. Szívesen ajánlom azoknak a kollégáknak, akik olyan roma származású gyerekeket tanítanak, akik még beszélnek a nyelvet. Illetve azoknak a személyeknek, akik nyelvvizsgára készülnek.

Informatikai glosszárrium reflexió

Az informatikai glosszárrium gazdag szóanyaga a meglepetés erejével hatott rám. Hatalmas lehetőséget látok abban, hogy azok a roma származású fiatalok, akik az informatika világában képzelik el jövőjüket, mellesleg még a nyelvet is beszélnek, könnyebben ismerkedhessenek meg a szakszavakkal, könnyebben sajátíthassák el az informatika, vagy a programozás tudományát. A saját nyelvük használata, illetve az emiatt megerősödő identitástudatuk segítheti őket abban is, hogy tudásukat, akár pedagógusként is, később tovább adhassák.

A glosszárrium hasonlóan könnyen használható, mint a szótár. Külön segítség akár a nyelvtanulás szempontjából is, hogy a kifejezések német és angol nyelven is megtalálhatóak benne, így akár nemzetközi szinten is használható. Kifejezetten hasznosnak találom, hogy nyomtatható is.

Használatát az általános iskola felső tagozatán, a középiskolákban és a felsőoktatásban tudom elképzelni.

Tanári instrukciók reflexió

A tanári instrukciók gyűjteménye nagyban megkönnyítheti az általános iskolai pedagógusok számára a roma származású gyerekek oktatását, nevelését, még abban az esetben is, ha az adott pedagógus nem beszél egyik roma nyelvjárást sem, hanem csak akár 1–1 esetben megdicséri a gyermeket a saját nyelvén. Nagyon szoros érzelmi kötődést tudna ez kialakítani a pedagógus és a gyermek között, ami, mint tudjuk, a legfontosabb ahhoz, hogy egymást elfogadják, így tanulhassanak egymástól. Nagyon tetszik, hogy az általam egyetlen használhatónak tartott nevelési módszer, a *pozitív nevelés módszere* köszön vissza a kifejezésekben, rengeteg a pozitív megerősítő mondat és az igazi érdeklődő kérdés. Érdemes lenne kiegészíteni hanganyaggal ezt a részt is, hogy a roma nyelvet nem beszélő kollégák is tudjanak ezekből a mondatokból profitálni.

Beszámoló a szótár teszteléséhez készített feladatokról

Írta: Bányász Emőke, Štark Marcella (Magyar Tannyelvű Alapiskola és Gimnázium Szepsi)

A tanulók anyanyelve romani, így örömmel fogták az érdekes feladatokat. A kommunikációval, szavak elolvasásával, megértésével nem volt probléma, de ami számukra problémát okozott, az a mondatok megfogalmazása és leírása volt. Az elmondásuk alapján arra következtettünk, hogy az írott romani nyelvet nem használják, nem szoktak cigányul írni. A tanár szemszögéből nézve kicsit nehézkesnek találtam a válaszok ellenőrzését, mivel nem ismerjük, értjük a nyelvet.

A feladatsorból három feladat került kiválasztásra:

6. feladat: *Készítsd el a családfát a „Család és a rokonság” témakör szavainak felhasználásával!*

A tanulókkal először magyar nyelven beszéltük meg a családfa fogalmát és jelentését. Ezután páran felsorolták, hogy kik alkotják a családfájukat. A tanító néni rajzot készített a táblára, ahova beleírták a családtagok megnevezéseit romani nyelven. (lásd a csatolt fotók).

A gyerekek nagyon élvezetes a felsorolásokat. Ellenőrzés képpen összehasonlítottuk a szótárbeli szavakat az általuk mondottakkal.

A feladatba bekapcsolódtak a gyengébb tanulók is, sikerélményt jelentett számukra a szereplés.

8. feladat: *Kollázkészítés*

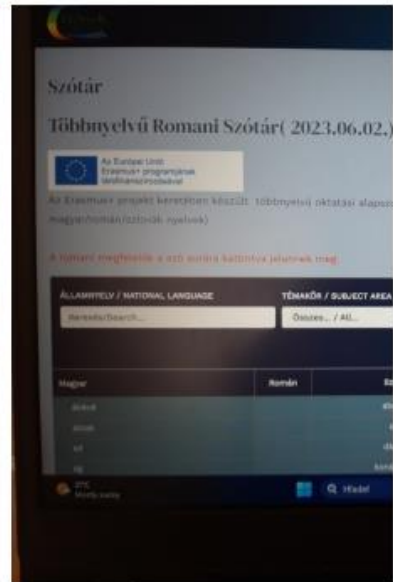
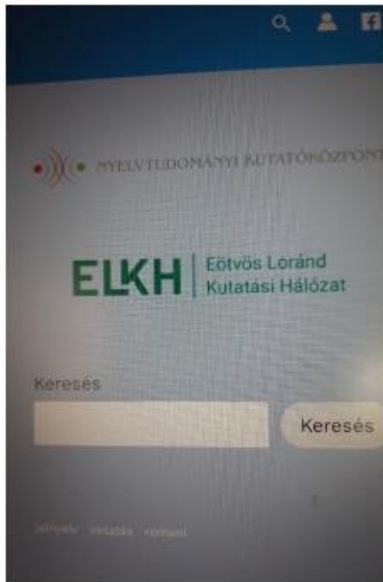
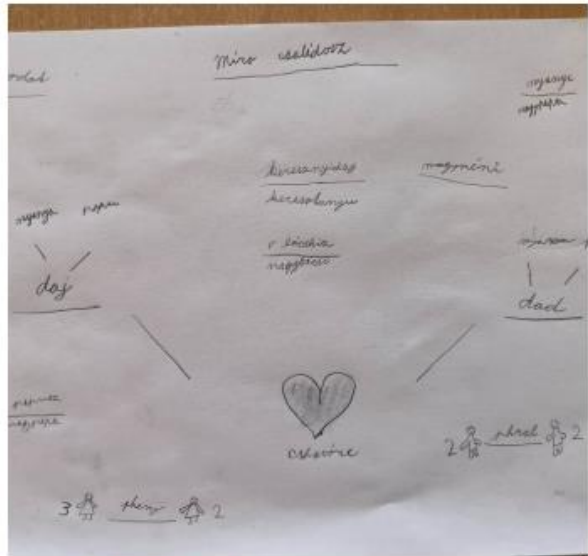
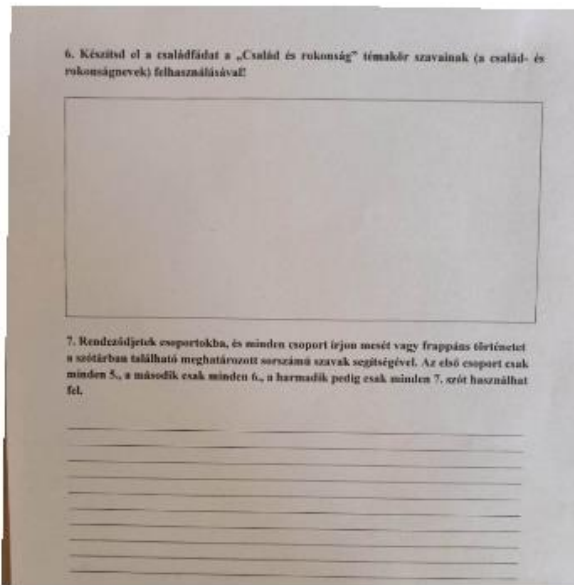
Három fős csapatokba osztottuk a gyerekeket, minden csapatban minden tanuló más-más szerepkört kapott. Az egyik volt a lapozó, a másik a bökdöső és a harmadik az író.

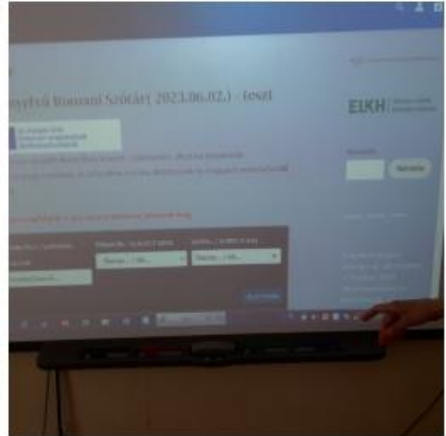
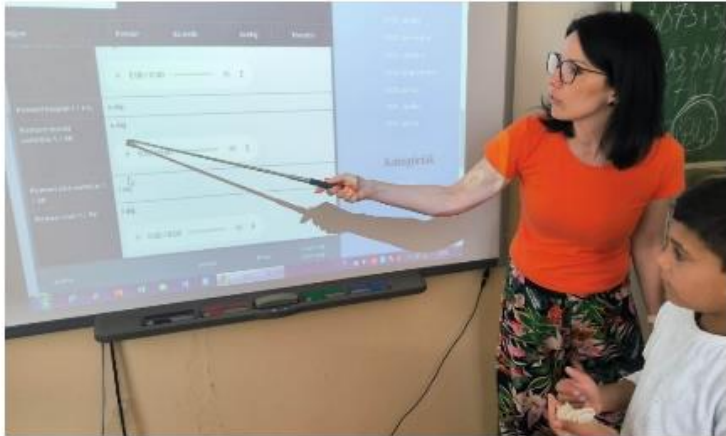
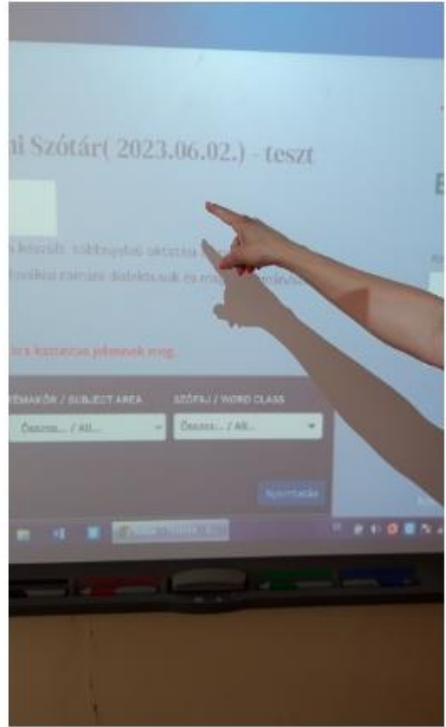
A leírás szerinti feladatokat szépen megoldották, élvezték a szerepüket azért is, mert a feladatban romani szavak szerepeltek (lásd fotók).

9. feladat: *Keresztrejtvény*

A keresztrejtvényt felrajzoltuk a táblára és mindenki megkapta nyomtatott formában is. Feladatuk a romani szavak betöltögetése volt. Az osztály fele meg tudta oldani, de néhány tanulónak mivel írásnehézségekkel küzd, csak a tanító néni segítségével tudta leírni (lásd a kétrészes kisvideóban).

A tesztelésről készült képek:

Beszámoló a szótár teszteléséhez készített feladatok működéséről

Írta: Molnár Zsuzsanna (Magyar Tannyelvű Alapiskola Szimő)

Tanulóink nagy igyekezettel, készségesen segítettek a szótár készítése során, ott voltak a szavak lefordításánál. Most is nagy örömmel fogadták a hírt, hogy a munkát tovább folytatjuk velük, vagyis tesztelni fogjuk az elkészült romani szótárat.

A szótár tesztelése előtti napon megbeszéltük, mi is lesz a teendő. Először is megnyitottuk a Többnyelvű Romani Szótárunkat, hogy megismerkedjünk vele. Meghallgattuk a szavakat, nagy öröm volt mindannyiunknak, hogy a mi munkánk (is) gyümölcisével dolgozhattunk.

A feladatok közül most én választottam nekik, amelyiket gondoltam, hogy szívesen oldják és ügyesen fog is nekik menni. Az 1., a 2., a 4. és a 9. - et, a keresztretjvényt, ugyanis azt igazán nagyon kedvelik. Eljött az idő, tanulóinkból három csoportot alkottunk, aszerint, ki kivel szeretett volna dolgozni. Elhelyezkedtek és egymás közt sutyorogva vártak.

Jött a feladatok áttekintése. Mind a négy feladatot ismertettük tanulóinkkal, megbeszéltük, mi is a teendő. Nem tudták előre, hogy pontosan mi hogyan lesz, de izgalommal teli várakozás lett úrrá rajtuk.

Az első feladattal bizony nem könnyen birkóztunk meg. Ismertettem a feladatot, elmondtam mi a teendő, példákat is mondtunk, mégis nehezen fogták fel, ugyanis a nyelvtan számukra elég nehéz dolog – persze romaniul – magyarul megvitatták miként fognak dolgozni. A feladat ismertetése után kérték, még egyszer olvassam fel a szófajokat és magyarázzam el, mi tartozik oda. Megbeszéltük, példát mondtunk, – a táblára írtam is, amit persze utána letöröltünk – mindegyikre. Ez a feladat nagyon nagy kihívás volt számukra.

A 2. feladat megoldása előtt szintén magyarázatot kértek, példákat soroltunk fel, utána már elég ügyesen ment, de még mindig nagyon izgultak, pedig közben segítettünk is nekik, amiben kérték.

A 4. feladathoz érve már könnyebben vették az akadályokat, dolgoztak, a csoporton belül közösen megvitatták a lehetőségeket.

A 9. feladat már csak a hab volt a tortán. Természetesen a szótárt is figyelték – ami ki volt nyomtatva számukra. Nagyon ügyesen megoldották.

Mindannyiunk számára nagy élmény volt, hogy nem a kötelező kereteken belül, hanem egy kicsit szabadabban dolgozhattak, saját nyelvüket használva, semmi és senki nem korlátozta őket. Valójában azonban jól megdolgoztak vele. Velük együtt mi is jól éreztük magunkat, látva, mekkora örömmel dolgoztak. Igyekezni fogunk a továbbiakban is így állni hozzá, hogy számukra is kellemesen teljen a tanulás ideje és hogy jól érezzék magukat az iskolában.

A tesztelésről készült képek:

